

Sygn. akt **I AGa 356/20**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2021 r.

Sąd Apelacyjny w (...) I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Bogdan Wysocki

Protokolant: sekr. sąd. Ewelina Frąckowiak

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2021 r. w (...)

na rozprawie

sprawy z powództwa **Skarbu Państwa – (...) K.**

przeciwko **(...) sp. z o.o. w P.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w (...)

z dnia 30 października 2020 r. sygn. akt (...)

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1) zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 402.296,56 zł (czterysta dwa tysiące dwieście dziewięćdziesiąt sześć złotych pięćdziesiąt sześć groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:

a) od kwoty 99.012,95 zł za okres od dnia 1 kwietnia 2018 r. do dnia zapłaty,

b) od kwoty 101.085,19 zł za okres od dnia 1 lipca 2018 r. do dnia zapłaty,

c) od kwoty 101.099,21 zł za okres od dnia 1 października 2018 r. do dnia zapłaty,

d) od kwoty 101.099,21 zł za okres od dnia 1 stycznia 2019 r. do dnia zapłaty;

2) zasądza od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – (...) kwotę 10.800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

3) nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w (...) kwotę 20.115 zł (dwadzieścia tysięcy sto piętnaście złotych) tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu;

II. w pozostałej części apelację oddala;

III. zasądza od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – (...) kwotę 8.100 zł (osiem tysięcy sto złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;

IV. nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – (...) kwotę 20.115 zł (dwadzieścia tysięcy sto piętnaście złotych) tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej od apelacji.

Bogdan Wysocki

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w dniu 24 kwietnia 2020 r. **powód Skarb Państwa – (...) K.** wniósł o zasądzenie od **pozwanego (...) sp. z o.o. z siedzibą w P.** na rzecz powoda kwoty 402.296,56 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych liczonymi od kwoty: a) 99.012,95 zł od dnia 1 kwietnia 2018 r. do dnia zapłaty; b) 101.085,19 zł od dnia 1 lipca 2018 r. do dnia zapłaty; c) 101.099,21 zł od dnia 1 października 2018 r. do dnia zapłaty; d) 101.099,21 zł od dnia 1 stycznia 2019 r. do dnia zapłaty; oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda rekompensaty związanej z kosztami odzyskiwania należności w wysokości 2.054, 21 zł, a także zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz (...), według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew złożonej w dniu 25 czerwca 2020 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania sądowego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a także opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Wyrokiem z dnia 30 października 2020 r. Sąd Okręgowy w (...) oddalił powództwo (pkt 1); zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 10.817 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu, w tym 10.800 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2).

Podstawą rozstrzygnięcia były następujące ustalenia i wnioski.

W dniu 16 sierpnia 2012 r. (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. (pozwany) i Skarb Państwa- Państwowe (...) w G., P., P., S., S., T., W. i Z. reprezentowane przez odpowiednich Dyrektorów występujących w imieniu własnym i nadleśniczych nadzorowanych nadleśnictw (dalej określane jako (...)) zawarły „Ramową umowę o współpracy”. Przedmiot tej umowy został określony jako ustalenie zasad i warunków współdziałania stron w zakresie prowadzenia przez pozwanego eksploatacji, konserwacji, remontów i modernizacji linii i urządzeń elektroenergetycznych stanowiących własność pozwanego a posadowionych na gruntach pozostających w zarządzie (...) na terenie nadzorowanym przez poszczególne (...) Dyrekcje, jak również prowadzenie uzgodnień budowy na tych gruntach przez pozwanego nowych linii i urządzeń elektroenergetycznych.

Zgodnie z § 1 ust. 3 Umowy Ramowej strony postanowiły, że do czasu ustanowienia służebności przesyłu zasady i warunki współdziałania pomiędzy stronami określać miała ramowa umowa o współpracy oraz zawarte w jej wykonaniu umowy wykonawcze.

Powód i pozwany zawarli w dniu 15, 16 oraz 20 listopada 2012 r. Umowy Wykonawcze. Umowy te została sporządzone na podstawie wzoru, który był załącznikiem do Umowy Ramowej z 16 sierpnia 2012 r.

W § 1 ust. 3 każdej z Umów Wykonawczych strony postanowiły, że do czasu ustanowienia służebności przesyłu zasady i warunki współdziałania pomiędzy stronami określać miała przedmiotowa Umowa Wykonawcza.

W myśl § 5 ww. Umów wysokość opodatkowania gruntów określało się na podstawie oświadczeń uzgodnionych z pozwanym (ust. 3). Nadto strony deklarowały podejmowanie działań -w granicach obowiązującego prawa- zmierzających do kwalifikacji „gruntów” jako grunty leśne, opodatkowane podatkiem leśnym (ust. 4).

W dniach 18 grudnia 2014 r. oraz 17 kwietnia 2015 r. (łącznie 6 aktów) powód i pozwany ustanowili w formie aktu notarialnego na rzecz pozwanego służebność przesyłu na nieruchomościach pozostających w zarządzie powoda.

W myśl § 5 każdego z aktów strony postanowiły, że:

a) z tytułu ustanowienia służebności przesyłu na rzecz pozwanego dla linii i urządzeń elektroenergetycznych stanowiących własność pozwanego, zbudowanych na gruntach Skarbu Państwa pozostających w zarządzie powoda powodowi przysługiwało wynagrodzenie w wysokości odpowiadającej wartości podatku i opłat poniesionych przez powoda od części nieruchomości, z której korzystanie jest ograniczone w związku z obciążeniem nieruchomości służebnością przesyłu, a której powierzchnia została określona w załączniku (...) pod nazwą „Wykaz nieruchomości obciążonych służebnością przesyłu” (pkt 1),

b) wynagrodzenie miało być płatne corocznie w okresach kwartalnych, na podstawie faktur VAT wystawionych przez powoda. Wynagrodzenie kwartalne stanowić miało 1/4 wynagrodzenia rocznego (pkt 2)

c) wysokość rocznego wynagrodzenia z tytułu służebności przesyłu ustalana miała być na podstawie oświadczenia powoda o wysokości zadeklarowanych w danym roku podatkowym podatkach i opłatach od części nieruchomości, na których ustanowiona została służebność przesyłu. Powyższe oświadczenie w formie wykazu w podziale na gminy, rodzaj podatku, obowiązujące stawki podatkowe oraz wartość podatku miały być przesyłane przez powoda do pozwanego w terminie do dnia 15 lutego każdego roku kalendarzowego, a pozwanemu przysługiwało prawo do bieżącej weryfikacji zgodności oświadczenia ze stanem faktycznym (pkt 5),

d) w przypadku, gdy właściwy organ podatkowy wyda ostateczną decyzję administracyjną, od której wniesione zostaną wszelkie przewidziane prawem zwyczajne środki odwoławcze, zmieniającą wysokość zapłaconego podatku w danym roku podatkowym od gruntów, na których została ustanowiona służebność przesyłu, to pozwany zobowiązał się do wyrównania powodowi kwoty zapłaconego podatku za okres ustalony decyzją, a roczne wynagrodzenie powoda ulegnie skorygowaniu o wartość wynikającą z tej decyzji w terminie 30 dni od dnia powiadomienia przez powoda na piśmie o tym fakcie pozwanego. Do powiadomienia miała zostać dołączona kopia ostatecznej decyzji administracyjnej, potwierdzona przez powoda za zgodność z oryginałem (pkt 8);

e) w przypadku, o którym mowa w § 5 pkt 8 powód miał przedstawiać pozwanemu w terminie 4 dni od daty doręczenia decyzji administracyjnej (wydanej w I bądź II instancji) opinię co do braku zasadności składania środków odwoławczych wraz ze stosownym uzasadnieniem. Zasada konieczności wykorzystywania środków odwoławczych miała nie obowiązywać w sprawach, w których ich wniesienie byłoby oczywiście nieuzasadnione. W terminie kolejnych 4 dni pozwany miał przekazywać powodowi swoje stanowisko w tej sprawie. Brak stanowiska pozwanego we wskazanym wyżej terminie był równoznaczny z brakiem zasadności składania odwołań od decyzji administracyjnej. Opinie i stanowiska, o których mowa powyżej, miały być przesyłane faksem za potwierdzeniem w godzinach pracy stron, bądź pocztą elektroniczną na podany w umowie adres e-mail (pkt 10),

f) w przypadku niekorzystnego rozstrzygnięcia dla powoda w postępowaniu wszczętym na skutek wniesienia środka zaskarżenia, co do którego stanowisko pozwanego było pozytywne, zwrócić on miał powodowi poniesione koszty postępowania w wysokości określonej w orzeczeniu kończącym sprawę. Zasada zwrotu kosztów postępowania nie obowiązywała w przypadkach, w których odwołanie/skarga zostały sporządzone z pominięciem argumentów/zarzutów proponowanych przez pozwanego bądź w przypadkach istotnych braków formalnych środka zaskarżenia albo innych ewidentnych błędów i zaniechań, które skutkowałyby odrzuceniem/ oddaleniem odwołania/skargi (pkt 11);

g) korekta rocznego wynagrodzenia o której mowa w § 5 pkt 8 i 9 wymagała aktualizacji oświadczenia, o którym mowa w § 5 pkt 5 oraz wystawienia przez powoda faktury korygującej VAT od faktury VAT wystawionej zgodnie z zapisami w § 5 pkt 2. Powyższe czynności miał być przeprowadzone w terminie 14 dni od daty uzyskania przez powoda decyzji administracyjnej, o której mowa w § 5 pkt 8, gdy powód nie skorzystał ze środków odwoławczych lub w terminie 14 dni od daty niekorzystnego rozstrzygnięcia dla powoda w postępowaniu wszczętym na skutek wniesienia środka zaskarżenia (pkt 12).

Na początku 2018 r. powód jednostronnie (bez uzgodnienia swojego stanowiska z pozwanym) zmienił swoją dotychczasową praktykę i złożył deklarację podatku od nieruchomości dla gruntów znajdujących się pod liniami i urządzeniami elektroenergetycznymi pozwanego (wcześniej od gruntów deklarowany był podatek rolny lub leśny).

Następnie powód skierował do pozwanego oświadczenie o wysokości deklarowanych stawek podatkowych na rok 2018 dla gruntów pod liniami i urządzeniami elektroenergetycznymi pozwanego, wskazując na konieczność ich opodatkowania podatkiem od nieruchomości.

Pozwany zakwestionował powyższe oświadczenie powoda, twierdząc, że od gruntów, na których została ustanowiona służebność powinien zostać zapłacony podatek rolny lub leśny.

Powód tytułem wynagrodzenia za służebność gruntową i przesyłu obciążył pozwanego fakturami VAT:

- a) na kwotę (łącznie) 101.085,19 zł za I kwartał 2018 r.- z terminem płatności określonym na dzień 31 marca 2018 r.;
- b) na kwotę (łącznie) 101.085,19 zł za II kwartał 2018 r.- z terminem płatności określonym na dzień 30 czerwca 2018 r.;
- c) na kwotę (łącznie) 101.099,21 zł za III kwartał 2018 r.- z terminem płatności określonym na dzień 30 września 2018 r.
- d) na kwotę (łącznie) 101.099,21 zł za IV kwartał 2018 r. – z terminem płatności określonym na dzień 31 grudnia 2018 r.

Ww. faktury opiewały łącznie na kwotę 404.368,90 zł. Powód, obliczając kwotę należnego mu wynagrodzenia, przyjął stawki opodatkowania podatkiem od nieruchomości, nie zaś podatku rolnego lub leśnego.

Pozwany zakwestionował wysokość wskazanego w fakturach wynagrodzenia powoda, podtrzymując dotychczasowe twierdzenie, że od gruntów, na których została ustanowiona służebność powinien zostać zapłacony podatek rolny lub leśny. W związku z tym pozwany z tytułu wynagrodzenia za korzystanie ze służebności gruntów za 2018 r. uiszczył kwotę (łącznie) 2.072,24 zł.

Powód zaliczył wpłacone przez pozwanego kwoty na poczet należności z wystawionych faktur. Następnie kilkakrotnie wzywał pozwanego do zapłaty pozostałej części należności.

W odpowiedzi pozwany odmówił zapłaty przytaczając swoją dotychczasową argumentację dotyczącą opodatkowania gruntów, na których została ustanowiona służebność.

Powód za grunty, z których korzysta pozwany zapłacił za 2018 rok podatek od nieruchomości.

W sprawie nie były sporne, że strony łączą umowy służebności przesyłu zawarte 18 grudnia 2014 r. oraz 17 kwietnia 2015 r. (łącznie 6 aktów) ani treść tych umów. Nie stanowiło również przedmiotu sporu, że umowy te zostały zawarte w konsekwencji zawarcia Umowy Ramowej z 16 sierpnia 2012 r. oraz Umów Wykonawczych z 15, 16 oraz 20 listopada 2012 r. Bezspornym również było, że pozwany winien co do zasady płacić powodowi wynagrodzenie za korzystanie z przedmiotowej służebności przesyłu, jak również, iż stanowiące podstawę obliczania owego wynagrodzenia oświadczenie powoda sporządzone w formie wykazu o wysokości deklarowanych w poszczególnych gminach kwotach podatku od nieruchomości, podatku leśnego oraz podatku rolnego obejmowało prawidłową powierzchnię gruntów objętych umową ustanowienia służebności.

Strony prowadziły natomiast spór co do zaistnienia po stronie pozwanej zobowiązania do zapłacenia powodowi wynagrodzenia w wysokości przez niego żądanej. Powód twierdził bowiem, że wynagrodzenie to winno równać się wysokości kwoty podatku od nieruchomości rzeczywiście uiszczzonego przez powoda. Pozwany argumentował zaś, że od przedmiotowych gruntów powód winien był zadeklarować i zapłacić podatek leśny, a nie od nieruchomości, a w konsekwencji wynagrodzenie należne powodowi winno odpowiadać wysokości należnego podatku leśnego. W związku z czym pozwany kwestionował żądanie pozwu co do zasady i co do wysokości, podnosząc zarzut bezzasadności powództwa z uwagi na nieistnienie wierzytelności dochodzonej pozwem oraz zarzut przedwczesności powództwa z uwagi na niewyczerpanie przez powoda przed zapłatą podatku i wystawieniem faktur obciążających pozwanego umownej procedury obejmującej prawo pozwanego do weryfikacji zgodności oświadczenia powoda o wysokości deklarowanych podatków ze stanem faktycznym, jak również procedury odwoławczej i sądowno administracyjnej.

Rozbieżne stanowiska, a zarazem istota sporu stron wynikały z odmiennych ocen co do stanu prawnego sprawy. Spór ten sprowadzał się do tego, czy powód winien zapłacić podatek od nieruchomości za grunty obciążone służebnością, a w konsekwencji, czy mógł żądać od pozwanego wynagrodzenia w wysokości zapłaconego przez siebie podatku od nieruchomości.

W myśl art. 354 k.c. dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje - także w sposób odpowiadający tym zwyczajom (§ 1). W taki sam sposób powinien współdziałać przy wykonaniu zobowiązania wierzyciel (§ 2).

Przepis art. 354 k.c. stanowi dyrektywę interpretacyjną, istotną na gruncie oceny, czy zobowiązanie zostało wykonane prawidłowo (...). Na gruncie art. 354 k.c. tylko niektóre zasady współżycia społecznego mogą wchodzić w rachubę: uczciwość, sumiennosc, lojalność. (M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz. Art. 353–626. Wyd. 2, Warszawa 2019).

W ocenie Sądu Okręgowego powód żąda od pozwanego wynagrodzenia cywilnoprawnego w wysokości nieuzgodnionej przez strony. Aktualnym źródłem kontraktowym zobowiązania pozwanego do zapłacenia wynagrodzenia w określonej wysokości są umowy z 18 grudnia 2014 r. oraz 17 kwietnia 2015 r. o ustanowieniu służebności regulujące w § 5 wynagrodzenie należne powodowi z tytułu korzystania przez pozwanego z nieruchomości wskazanych w tych aktach w zakresie ustanowionej służebności przesyłu.

W umowach z 18 grudnia 2014 r. oraz 17 kwietnia 2015 r. strony jednoznacznie przewidziały, że z tytułu ustanowienia służebności przesyłu na rzecz pozwanego dla linii i urządzeń elektroenergetycznych stanowiących własność pozwanego a zbudowanych na gruntach Skarbu Państwa pozostających w zarządzenie powoda przysługiwało wynagrodzenie w wysokości odpowiadającej wartości podatku i opłat poniesionych przez powoda od części nieruchomości, z której korzystanie jest ograniczone w związku z obciążeniem nieruchomości służebnością przesyłu, a której powierzchnia została określona w załączniku (...) pod nazwą „Wykaz nieruchomości obciążonych służebnością przesyłu” (§ 5 pkt 1).

Paragraf 5 pkt 1 umów o ustanowieniu służebności nie dawał powodowi całkowitej dowolności w obciążaniu pozwanego wynagrodzeniem za korzystanie z nieruchomości. Skoro pojawiły się wątpliwości interpretacyjne, co do tego, jaki podatek w przedmiotowym przypadku znajduje zastosowanie, owo obciążenie nie powinno być zostać ustalonym wyłącznie na podstawie jednostronnej decyzji powoda. Nieuzgodniona z pozwanym decyzja powoda, poprzez którą dokonał wyboru podatku w wyższej wysokości była działaniem na niekorzyść pozwanego i zachowaniem się wobec niego nielojalnie, ponieważ ostatecznie to pozwany jest zobowiązany do zapłacenia wynagrodzenia odpowiadającego wysokości podatku poniesionego przez powoda. Strony do 2018 r. zgodnie realizowały tryb uzgodnienia przez powoda z pozwanym stawek podatku od przedmiotowych gruntów, co odbywało się stosownie do zamiaru wyrażonego w umowach wykonawczych.

Podkreślenia wymaga, że do 1 stycznia 2019 r. materia dotycząca opodatkowania przedmiotowych gruntów nie była wprost regulowana ustawowo. Nadto przepisy w tym zakresie w latach 2012-2018 nie uległy zmianie, a powód do 2017 r. włącznie za grunty, na których ustanowiono służebność przesyłu odprowadzał i deklarował podatek od gruntów leśnych bądź rolnych. W okresie tym nie uległa również zmianie klasyfikacja tych nieruchomości, która zostałaby uwidoczniła w ewidencji gruntów. Pomimo tego powód jednostronnie uznał w 2018 r., że za grunty pod liniami i urządzeniami elektroenergetycznymi pozwanego odprowadzi podatek od nieruchomości. Wprawdzie w ww. czasie pojawiły się rozbieżności interpretacyjne co do kwalifikacji gruntów, na których została ustanowiona służebność na rzecz pozwanego, co znalazło swoje odzwierciedlenie w decyzjach organów podatkowych oraz orzeczeniach sądów administracyjnych. Jednak orzeczenie sądu administracyjnego wiąże strony tylko w tym danym (konkretnym) postępowaniu, a nie jest źródłem prawa powszechnie obowiązującego. Zatem orzecznictwo sądów administracyjnych, a także rekomendacje Dyrekcji (...) oraz ustawy obowiązek spoczywający na reprezentancie ustawowym powoda pod groźbą odpowiedzialności karnoskarbowej nie są czynnikami, które decydują o tym, jaki w realiach niniejszej

sprawy podatek winien odprowadzić powód, a co za tym idzie nie są też czynnikami kształtującymi podstawy i wysokość należnego powodowi wynagrodzenia (por. wyrok Sądu Okręgowego w (...) z dnia 10 stycznia 2020 r., sygn. akt (...), niepubl.).

Dodatkowo należy wskazać, że ustawodawca dokonał interwencji (w 2018 r., zmiana weszła w życie z dniem 1 stycznia 2019 r.) w tym aspekcie poprzez dodanie do ustawy z 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach artykułu 2a) ust. 4. Norma zawarta w tym przepisie jednoznacznie wyklucza zakwalifikowanie gruntów jak przedmiotowe do gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, a tym samym obciążenie tych gruntów podatkiem od nieruchomości poprzez interpretacje takie, na jakie powoływał się powód.

Warto również zauważyć, że wysokość rocznego wynagrodzenia z tytułu służebności przesyłu ustalana miała być na podstawie oświadczenia powoda o wysokości zadeklarowanych w danym roku podatkowym podatkach i opłatach od części nieruchomości, na których ustanowiona została służebność przesyłu. Takie oświadczenie w formie wykazu w podziale na gminy, rodzaj podatku, obowiązujące stawki podatkowe oraz wartość podatku miały być przesyłane przez powoda do pozwanego w terminie do dnia 15 lutego każdego roku kalendarzowego, a pozwanemu przysługiwało prawo do bieżącej weryfikacji zgodności oświadczenia ze stanem faktycznym (§ 5 pkt 5). Przy tym w przypadku, gdy właściwy organ podatkowy wyda ostateczną decyzję administracyjną, od której wniesione zostaną wszelkie przewidziane prawem zwyczajne środki odwoławcze, zmieniającą wysokość zapłaconego podatku w danym roku podatkowym od gruntów, na których została ustanowiona służebność przesyłu, to pozwany zobowiązał się do wyrównania powodowi kwoty zapłaconego podatku za okres ustalony decyzją, a roczne wynagrodzenie powoda ulegało skorygowaniu o wartość wynikającą z tej decyzji w terminie 30 dni od dnia powiadomienia przez powoda na piśmie o tym fakcie pozwanego (§ 5 pkt 8). W powyżej wskazanym przypadku powód miał przedstawiać pozwanemu w terminie 4 dni od daty doręczenia decyzji administracyjnej (wydanej w I bądź II instancji) opinię co do braku zasadności składania środków odwoławczych wraz ze stosownym uzasadnieniem - zasada konieczności wykorzystywania środków odwoławczych nie obowiązywała w sprawach, w których ich niesienie byłoby oczywiście nieuzasadnione - w terminie kolejnych 4 dni pozwany miał przekazywać powodowi swoje stanowisko w tej sprawie. Brak stanowiska pozwanego we wskazanym wyżej terminie był równoznaczny z brakiem zasadności składania odwołania od decyzji administracyjnej (§ 5 pkt 10).

W powyższym kontekście należy zwrócić uwagę na to, że z początkiem 2018 r. powód jednostronnie zmienił swoją dotychczasową oraz niezmienną od lat praktykę i złożył deklarację podatku od nieruchomości dla gruntów pod liniami i urządzeniami elektroenergetycznymi pozwanego. Następnie skierował do pozwanego oświadczenie o wysokości deklarowanych stawek podatkowych na rok 2018 dla gruntów pod liniami i urządzeniami elektroenergetycznymi pozwanego. Zdaniem Sądu elementem podatkowego stanu faktycznego jest nie tylko obszar gruntów objętych ww. oświadczeniem, lecz również kwestia przeznaczenia gruntu do konkretnej działalności. Dlatego należy uznać, że powód wbrew umowie pozbawił pozwanego prawa do weryfikacji i uzgodnienia z powodem przeznaczenia przedmiotowych gruntów objętych oświadczeniem o deklarowanych podatkach przed złożeniem przez powoda deklaracji podatkowej do właściwego organu. Co istotne, pozwany nie mógł posiadać przymiotu strony w postępowaniu podatkowym odnoszącym się do wskazanej kwestii. W konsekwencji tego, że według umowy stron ciężar opłacania podatku ostatecznie miał ponosić pozwany strony przewidziały, że pozwany w relacji kontraktowej będzie miał prawo decydować o celowości wszczęcia procedury odwoławczej w przypadku wydania przez organ podatkowy decyzji niekorzystnej dla powoda odnośnie deklaracji podatku rolnego/leśnego.

Zatem powód w świetle linii orzeczniczej sądów administracyjnych, a jednocześnie pomimo braku zmiany przepisów przyjął najwyższą z możliwych do wyinterpretowania w danych okolicznościach stawkę opodatkowania. Uczynił to wbrew wcześniejszej deklaracji złożonej w Umowach Wykonawczych o podejmowaniu przez obie strony działań zmierzających do kwalifikacji „gruntów” jako grunty leśne, opodatkowane podatkiem leśnym. Tym samym powód unicestwił umowne prawo pozwanego do spowodowania ewentualnego zaskarżenia decyzji wydanych przez organ podatkowy (§ 5 pkt 10). Do czego – gdyby taką wolę pozwany wyraził – powód byłby zobowiązany, albowiem zgodnie z umową powód przyjął na siebie obowiązek wniesienia wszelkich przewidzianych prawem środków odwoławczych, w przypadku wydania przez organ podatkowy ostatecznej decyzji administracyjnej (por. postanowienie SN z dnia 15

listopada 2019 r., sygn. akt II CSK 332/19, niepubl.). Taka postawa powoda świadczy o jego nielojalnym zachowaniu wobec pozwanego.

W związku z powyższym Sąd stanął na stanowisku, że ze względu na treść ukształtowanego przez strony w ramach swobody umów stosunku umownego powód miał obowiązek kontraktowy uzgodnienia deklaracji podatkowej z pozwanym (art. 354 k.c.) i z punktu widzenia umowy stron był zobowiązany do zadeklarowania kwoty podatku rolnego/leśnego.

Stąd też Sąd uznał, że powód nie wykazał zasadności swojego roszczenia i oddalił powództwo.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu obciążając nimi powoda jako stronę przegrywającą proces.

Apelację od wyroku złożył powód, zaskarżył go w całości. Powód zaskarżonemu wyrokowi zarzucał:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 39a ust. 2 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach poprzez dokonanie wykładni zapisu § 5 ust. 1 każdej z siedmiu Umów o ustanowieniu służebności przesyłu skutkującej uznaniem, że umowne wynagrodzenie Skarbu Państwa - Gospodarstwa (...) za obciążenie nieruchomości służebnością może być określone w innej wysokości niż wynikająca z art. 39a ust. 2 ustawy o lasach w „wartości podatków i opłat ponoszonych przez(...) od części nieruchomości, z której korzystanie jest ograniczone w związku z obciążeniem jej służebnością,
- art. 65 § 2 k.c. poprzez dokonanie wykładni zapisu § 5 każdej z siedmiu Umów o ustanowienie służebności przesyłu polegający na przyjęciu, że strony ww. umów to jest Skarb Państwa - (...) K. oraz (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. zgodnie ustaliły, że niezależnie od obowiązującego stanu prawnego i treści obowiązku podatkowego Nadleśnictwo K. deklarować w danym roku podatkowym podatek rolny albo leśny od części nieruchomości, na których ustanowiona została służebność przesyłu, że (...) wbrew obowiązkom prawnopodatkowym będą świadomie deklarowały podatki w zaniżonej wysokości działając w interesie pozwanego przedsiębiorstwa przesyłowego tak, aby pozwany zapłacił jak najniższe wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu, a w przypadku wydania przez organ podatkowy decyzji stwierdzającej obowiązek zapłaty podatku w wyższej niż deklarowana wysokości, tj. podatku od nieruchomości według stawki dla nieruchomości związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej to (...) będą składały środki odwoławcze od takich decyzji w sytuacji, gdy we wskazanych Umowach zgodnie postanowiono, że (...) będą deklarowały i opłacały podatki od części nieruchomości, na których została ustanowiona służebność przesyłu według stawek wynikających z przepisów prawa podatkowego, a środki odwoławcze będą składały od niezgodnych z prawem decyzji podatkowych;
- art. 65 § 2 k.c. poprzez dokonanie wykładni zapisu § 5 każdej z siedmiu Umów o ustanowienie służebności przesyłu polegające na uznaniu, że na Nadleśnictwie ciążył obowiązek corocznego deklarowania podatku leśnego co do części nieruchomości obciążonych służebnością przesyłu oraz uzgadniania deklaracji podatkowych z pozwaną spółką i zaskarżania decyzji podatkowych kwestionujących taką kwalifikację nieruchomości, pomimo braku takiego zapisu umownego,
- art. 354 k.c. poprzez uznanie, że niewykonanie przez Skarb Państwa rzekomego obowiązku zadeklarowania nieruchomości obciążonych służebnością przesyłu jako nieruchomości opodatkowanych podatkiem leśnym, jest niewykonaniem umowy wzajemnej skutkującym utratą prawa do wynagrodzenia z tytułu zawartej umowy o ustanowienie służebności przesyłu,

2. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 327¹ § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie podstawy prawnej wyroku, w zakresie w jakim Sąd zastosował art. 354 k.c.

Wskazując na powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i uwzględnienie powództwa w całości oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - (...)według norm przepisanych za obie instancje.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego w tym kosztów zastępstwa prawnego wg norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda prawie w całości zasługiwała na uwzględnienie, a to z uwagi na naruszenie przez sąd I instancji wskazanych w niej przepisów prawa materialnego.

W sprawie poza sporem była treść istotnych dla rozstrzygnięcia umów o ustanowienie służebności przesyłu, stanowiących podstawę do ustalenia należności z tytułu wynagrodzenia, jakie pozwany, korzystający z tego ograniczonego prawa rzeczowego, miał uiszczać do rąk powoda jako właściciela nieruchomości zajętych pod linie przesyłowe.

Postanowienia umowne w tym zakresie zdeterminowane były przy tym treścią bezwzględnie obowiązującego przepisu art. 39 a ust. 2 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (ob. tekst jedn. Dz.U.2021.1275).

Zgodnie z jego brzmieniem „wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej ustala się w wysokości odpowiadającej wartości podatków i opłat ponoszonych przez (...)od części nieruchomości, z której korzystanie jest ograniczone w związku z obciążeniem służebnością”.

Analogicznej treści postanowienia określające wysokość należnego powodowi wynagrodzenia zostały wprowadzone do zawartych między stronami umów o ustanowienie służebności przesyłu (§ 5 każdej z umów).

Jakkolwiek w umowach nie określono tego *expressis verbis*, niemniej oczywiste musiało być, że przez „poniesione przez nadleśnictwo podatki i opłaty” należy rozumieć należności publicznoprawne, jakie **właściciel nieruchomości jest zobowiązany ponieść na podstawie obowiązujących przepisów prawa podatkowego** (art. 56 kc).

Nie do przyjęcia jest zatem forsowana przez pozwanego koncepcja, jaką zdaje się też akceptować sąd I instancji, zgodnie z którą, czy to na podstawie wykładni oświadczeń woli (art. 65 kc), czy też na podstawie innych okoliczności, w tym np. dotychczasowej praktyki, należy wnioskować, że powinnością po stronie powoda było deklarowanie organom podatkowym, także w 2018 r. uiszczenia od gruntów zajętych pod służebności podatku leśnego, a nie podatku od nieruchomości gruntowych związanych z działalnością gospodarczą.

Ubocznie należy przy tym zauważyć, że dla takiej oceny nie ma istotnego znaczenia treść poprzednio łączących strony umów, dotyczących korzystania z gruntów leśnych dla celów przesyłu energii, albowiem wygasły one z dniem ustanowienia na rzecz pozwanego ograniczonych praw rzeczowych na nieruchomościach powoda (por. § 1 ust. 3 umowy ramowej o współpracy z 16 sierpnia 2012 r. oraz § 1 ust. 3 umów wykonawczych).

Wbrew stanowisku Sądu Okręgowego powód nie miał też obowiązku umownego uzgadniania z pozwanym rodzaju zobowiązania podatkowego, jaki zostanie przez niego zadeklarowany właściwym organom, a jedynie poinformowania go o treści zgłoszonych deklaracji.

Pomijając już niedopuszczalność doprowadzenia przez tego rodzaju „uzgodnienie” do naruszenia przepisów prawa podatkowego o charakterze *ius cogens*, to takiej, postulowanej przez Sąd Okręgowy interpretacji wzajemnych obowiązków stron, przeczy treść regulujących to zagadnienie postanowień § 5 ust. 5 umów o ustanowienie służebności.

Określono tam bowiem, że o treści deklaracji podatkowych pozwany zostanie powiadomiony do dnia 15-go lutego każdego roku kalendarzowego, podczas gdy same deklaracje podatkowe musiały być złożone najpóźniej do dnia 15 – go stycznia (por. art. 6 ust. 5 pkt. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym, Dz. U. 2019.888), bądź do 31-go stycznia (por. art. 6 ust. 9 pkt. 1 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych, Dz. U. 2019.1170) każdego roku podatkowego.

W praktyce uprawnienia pozwanego w omawianym przedmiocie mogły się zatem ograniczać, tak jak to zresztą zapisano w postanowieniach § 5 ust. 5 in fine umów o ustanowieniu służebności, wyłącznie do sprawdzenia złożonych deklaracji pod względem ich zgodności z faktycznym stanem nieruchomości zajętych pod linie przesyłowe.

Wbrew pogładowi sądu orzekającego nie sposób też przypisać powodowi naruszenia wynikającego z art. 354 kc obowiązku lojalnego w stosunku do kontrahenta wykonywania zawartych umów o ustanowieniu ograniczonych praw rzeczowych.

Pomijając już, że istotę sporu w sprawie stanowi nie **sposób** wykonania przez powoda zobowiązania, ale jego **treść**, to stanowisko takie jest wynikiem niewłaściwej wykładni powołanej normy prawnej i w realiach sprawy nie znajduje uzasadnienia.

Nie ma bowiem podstaw do przyjęcia, aby powód miał obowiązek kierować się swoistą lojalnością wobec pozwanego, co miałyby polegać na dbałości przede wszystkim o ochronę jego interesów ekonomicznych, kosztem realizowania w sposób prawidłowy swoich powinności jako płatnika należności publicznoprawnych.

Wymaga jednak zarazem podkreślenia, że, wbrew zarzutom formułowanym przez pozwanego, w wielu sprawach poszczególne jednostki (...) próbowały w postępowaniach administracyjnych podważać obciążanie ich, w tym za lata poprzedzające rok 2018, z tytułu posiadania nieruchomości zajętych pod linie przesyłowe podatkiem od nieruchomości wykorzystywanych na cele gospodarcze.

Wszystkie te sprawy ostatecznie zakończyły się niepomyślnie dla L. na etapie postępowania przed (...) co dotyczy także orzeczeń wydanych przez Wojewódzki Sąd Administracyjny we W., na które powoływał się pozwany (por. np. wyroki NSA: z dnia z dnia 20 maja 2020 r. w sprawie II FSK 416/20, LEX nr 3065132, z dnia 17 czerwca 2020 r. w sprawie II FSK 619/20, LEX nr 3064945, z dnia 20 stycznia 2021 r. w sprawie III FSK 2588/21, LEX nr 3113006, z dnia 26 stycznia 2021 r. w sprawie III FSK 2590/21, LEX nr 3113082, z dnia 19 sierpnia 2021 r. w sprawie III FSK 3877/21, LEX nr 3229032 itp.).

Zgodzić należy się natomiast z pozwanym, że w rozpoznawanej sprawie sądy powszechne, z uwagi na treść art. 1 kpc, nie miały kompetencji do przesądzania w sposób wiążący o charakterze i wysokości zobowiązań podatkowych powoda ani innych osób fizycznych czy prawnych (z tych też przyczyn bez istotnego znaczenia jest treść powołanego przez pozwanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 lutego 2021 r., tym bardziej, że dotyczy on wyłącznie zobowiązań podatkowych osób fizycznych).

Z kolei, mając na uwadze treść przepisu art. 170 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn. Dz. U. 2019.2325) niedopuszczalne było także kwestionowanie treści relewantnych dla sprawy wyroków sądów administracyjnych.

Spór między stronami winien być zatem rozstrzygnięty przede wszystkim na gruncie przepisów i reguł prawa oraz postępowania cywilnego.

Wbrew pogładowi pozwanego, nie wynikają jednak z tego korzystne dla niego konsekwencje prawne.

Poza sporem było, że powód dochodził wynagrodzenia opartego na wysokości rzeczywiście poniesionych (opłaconych) przez niego podatków od nieruchomości w części zajętej pod linie przesyłowe.

Roszczenie takie znajdowało zatem oparcie zarówno w treści art. 39a ust. 2 ustawy o lasach, jak w literalnym brzmieniu postanowień łączących strony umów o ustanowieniu służebności przesyłu (§ 5 ust. 1 – 4 poszczególnych umów).

Zgodnie zatem z ogólną regułą rozkładu ciężaru dowodu (art. 6 kc, art. 232 zd. 1 kc) pozwany, chcąc podważyć zasadność powództwa, winien był wykazać (udowodnić), że złożenie przez powoda za rok 2018 r. deklaracji podatkowych od nieruchomości zajętych pod linie przesyłowe, w postaci zgłoszenia ich jako grunty wykorzystywane dla celów gospodarczych, było bezzasadne, a w rzeczywistości podlegały one zgłoszeniu jako podlegające podatkowi leśnemu.

Oczywiste jest, że tak określone obowiązkowi dowodowemu pozwany w sprawie nie podołał.

Jak słusznie bowiem podnosi strona powodowa, w decyzjach organów podatkowych oraz orzecznictwie sądów administracyjnych ukształtowała się jednolita wykładnia, zgodnie z którą grunty, o jakich mowa, w 2018 r. podlegały zgłoszeniu i opodatkowaniu jako grunty związane z działalnością gospodarczą, na podstawie ustawy o podatkach i opłatach lokalnych (oprócz powołanych wyżej orzeczeń zob. też wyrok NSA z dnia 24 września 2019 r. w sprawie II FSK 1368/19, LEX nr 2740231 a także uzasadnienie do uchwały 7 sędziów NSA z dnia 9 grudnia 2019 r. w sprawie II FPS 3/19, LEX nr 2755594).

Przy tym, wbrew pogładowi pozwanego, w orzecznictwie przesądzono również, że prawidłowości takiej wykładni nie podważa wejście w życie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o podatku rolnym, ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz ustawy o podatku leśnym (Dz. U. 2018 r. 1588), w której ustawodawca zdecydował o podleganiu omawianych gruntów wyłącznie opodatkowaniu podatkiem leśnym (zob. np. w/w wyrok NSA z dnia 19 sierpnia 2021 r. w sprawie III FSK 3877/21).

W tej sytuacji przyjąć należy, że zadeklarowanie przez powoda co do przedmiotowych nieruchomości opodatkowania ich podatkiem od gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, a następnie obciążenie równowartością tych należności pozwanego z tytułu wynagrodzenia za korzystanie ze służebności przesyłu, było zgodne z przepisami prawa oraz postanowieniami zawartych umów o ustanowienie tego ograniczonego prawa rzeczowego.

Dodać można, że prawidłowość tego rodzaju stanowiska znalazła także potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2020 r. w sprawie II CSK 130/20, LEX nr 3081790).

Pozwany nie kwestionował faktu poniesienia przez powoda (opłacenia) zobowiązań podatkowych w wysokości podanej w pozwie oraz prawidłowości ich naliczenia z punktu widzenia powierzchni gruntów zajmowanych pod linie przesyłowe objęte umowami o ustanowienie służebności przesyłu.

Skutkuje to zmianą zaskarżonego wyroku przez zasądzenie od niego na rzecz powoda należności głównych objętych pozwem wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie (art. 481 § 1 i 2 kc) od dat ich wymagalności prawidłowo ustalonych przez powoda na podstawie zapisu § 5 ust. 3 umów o ustanowienie służebności przesyłu.

Pociąga to także za sobą stosowną korektę zawartego w wyroku rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Ponieważ roszczenia główne powództwa zostają uwzględnione w całości, a uboczne (odsetkowe) w przeważającej części, istnieje podstawa z art. 100 zd. 2 kpc do obciążenia pozwanego w całości kosztami postępowania.

Pozwany ma zatem obowiązek zapłaty na rzecz Skarbu Państwa – (...)kosztów zastępstwa procesowego wykonywanego przez radcę (...) w wysokości 10.800 zł (art. 32 ust.3. ustawy z dnia 15 grudnia 2016r. o (...) w zw. z art. 99 kpc, § 2 pkt. 7) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. 2018.265.) oraz ponieść koszty nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu, od której powód był zwolniony (art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

Z tych przyczyn na podstawie powołanych wyżej przepisów prawa materialnego i procesowego, a także przepisów art. 353 § 1 kc oraz art. 305¹ kc Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie I. sentencji wyroku.

Dalej idące zarzuty i wnioski apelacji są natomiast bezzasadne.

Dotyczy to żądania zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda odsetek za opóźnienie w transakcjach handlowych na podstawie art. 11b ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (Dz. U. 2021. 424, poprzednia nazwa: ustawa o terminach zapłaty w transakcjach handlowych) oraz opłaty, o jakiej mowa w art. 10 ust. 1 tej ustawy.

Co prawda powoda należy zaliczyć do podmiotów, o jakich mowa w art. 3 pkt. 3) wymienionej ustawy, objętych, co do zasady, zakresem jej stosowania.

Natomiast nie ma uzasadnionych podstaw do przyjęcia, aby dochodzone pozwem roszczenie mogło być uznane za „transakcję handlową”, objętą przedmiotowym zakresem działania art. 1 w zw. z art. 4 pkt. 1) ustawy.

Co prawda rzeczywiście w orzecznictwie postulują się szeroką wykładnię pojęcia „transakcja handlowa”, obejmując nią także czasowe udostępnianie nieruchomości za wynagrodzeniem, np. na podstawie umów najmu lub dzierżawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie V CSK 668/14, LEX nr 1797978).

Niemniej, z istoty omawianej regulacji ustawowej wynika, że dotyczy ona przede wszystkim zobowiązań wynikających ze stosunków obligacyjnych.

Nie ma natomiast wystarczających przesłanek do uznania, że uregulowania te znajdują zastosowanie do czynności z zakresu prawa rzeczowego, takich jak ustanowienie ograniczonego prawa rzeczowego (służebności przesyłu) na nieruchomości.

Dlatego na podstawie art. 385 kpc orzeczono jak w punkcie II. wyroku.

Ponieważ wnioski apelacji uwzględniono prawie w całości, uzasadnione jest obciążenie pozwanego wszystkimi kosztami procesu powstałymi w postępowaniu odwoławczym (art. 100 zd. 2 kpc w zw. z art. 391 kpc).

Pozwanego obciąża w pierwszej kolejności obowiązek zwrotu powodowi kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, wykonywanego przez radcę (...) w wysokości 8.100 zł (art. 32 ust.3. ustawy z dnia 15 grudnia 2016r. o (...)w zw. z art. 99 kpc, §10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt. 7) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, punkt III wyroku).

Zobowiązany jest także do poniesienia kosztów nieuiszczonej opłaty sądowej od apelacji, od której powód był zwolniony z mocy ustawy (art. 113 ust. 1 ustawy kosztach sądowych w sprawach cywilnych, punkt IV wyroku).

Bogdan Wysocki

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu własnoręcznego na podstawie § 21 ust. 4 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym

Starszy sekretarz sądowy

Sylwia Stefańska